

smo zakopani. Kot poveljnik imam lastno stanovanje: v skalo vsekano jamo, ki pa je prav imenitno opremljena! Le eno slabost ima in obenem napako: prenizka je! Dosti jih je, ki vedo, da nisem ravno majhen, in zaradi tega pride moja nad vse cenjena butica dostikrat v neprijeten položaj, da se seznanim bližje s tramovi strupa! Naše postojanke obdaja močvirje in morje, in tako smo zavarovani pred granatami. Severno od nas se bližja slehno noč. Po 10 napadov odbije naša vrli vojska in se ne zmenijo dosti za granate in šrapnele! Ponoči pa opazujem tudi boj reflektorjev! Kaj se ne bojuje že vse v teh modernih vojnah! Kadar začne sovražni reflektor iskati naše postojanke, izkuša naš žaromet križati svetlobni trak in ga na ta način primora, da ugasne. To se zgodi čestokrat! Pred par dnevi smo dobili tudi odlikovanja iz bojev pri Sv. Martinu. Hrabrostno svetinjo I. reda je dobil Alojzij Bravničar, o katerem sem poročal, da je mrtev. Kot pa se je izkazalo, je bilo moje poročilo napačno, ker je ujet. Enako odlikovanje je dobil tudi učitelj Karel Bratuž. A ta že prej, ker je pri drugem bataljonu. Moja malenkost je dobila bronasto in moj hrvatski tovariš Ante Frlič srebrno II. razreda.

Ker me kliče služba na oddaljene straže, moram končati z nadejo, da bom mogel znancem, kadar se vrnem, natančneje poročati o vsem!

S tovariškim pozdravom!

Srečko Vilfan.  
praporščak.

Vsem tu imenovanim junaškim tovarišem na odlikovanju iskreno čestitamo in vsem želimo tudi srečnega, zmagoslavnega povratka!

#### GOSPODARSKI POLOŽAJ PO VOJNI.

V dunajskem »Fremdenblattu« je državni poslanec Licht priobčil članek, v katerem izreka mnenje, da bo vojna tudi po sklenjenem miru v drugi obliki trajala še naprej, in sicer v obliki gospodarskega boja. Po Lichtovem mnenju bodo sovražne države nadaljevale politiko izstradanja naše monarhije in Nemčije. Britanski imperij se bo še tesneje združil, kakor je zdaj pritegnil nase Francijo in Italijo in bo delal centralnim državam največje ovire. Rusija bo, kolikor ji bo to uspele vojne dopustil, zaprla svoje meje uvozu iz centralnih držav; Amerika bo uveljavila načelo »Ameriko Američanom«, Japonska pa bo zavladala v vzhodni Aziji in na Tihem oceanu.

#### DOPISOVANJE Z NAŠIMI VOJNIMI UJETNIKI.

Mnogoteri opazovanja kažejo, da ruska in srbska cenzura ne dostavlja vojnim ujetnikom namenjene korespondence, ki jim jo pošiljajo njih svojci, ampak da jo uničuje. Priporočila se zaradi tega, da se pošilja vojnim ujetnikom dopisnice, pisane kolikor mogoče kratko, jasno in razločno, ker se pri takih še najlažje pričakuje, da jih naslovljenec dostavi. — Dopisnice, razglednice in pisma, ki so naslovljena na vojne ujetnike po raznih sovražnih deželah (Rusija, Srbija, Črna gora, Italija, Francija in Anglija) so, kakor je bilo že svoječasno objavljeno, poštne proste. Če kdo svojo dopisnico frankira, da bi zato sigurno prišla na svoj kraj, se moti. Važno pa je, da označimo vso korespondenco na

le narodno sovrašтво in politički oziri. V Gorici so bili izdali brošurico »Gorizia non fu mai slovena«, v kateri je bilo nagromadenih abotnih trditve, da je Gorica vedno italijanska. Namenjeno je bilo to nižjemu italijanskemu ljudstvu, ali tudi to ne verjame več takim traparijam, ker ve, da je ime mesta slovensko, ker kažejo imena raznih delov mesta svoj slovenski izvor: Travnik, Pristava, na Studencu, v Stračicah, Staragora, Baronovšče, Gorišček, Kostanjevica itd. V stari Gorici (poglejmo nekaj stoletij nazaj) so govorili slovensko in furlansko. Župnik goriški Nepokoj je opisal Gorico koncem 16. stoletja in pravi glede jezikov, da v Gorici govorijo vse prebivalstvo slovensko in furlansko, gospoda govori tudi nemško. Omembe vredno je, da postavlja župnik Nepokoj slovenščino na prvo mesto. Tako je pač bilo: večina prebivalstva je bila slovenska in govorila so največ slovensko, potem furlansko, in končno je gospoda govorila tudi nemško. Tako je stalo dolgo časa; sredi minolega stoletja pa se je začela dvigati narodna zavest, ki je prešla tuintam v šovinizem, in nastali so bili časi narodnostne gonje, tlačenje in dviganje narodov. Dotok v mesto je ostal v glavnem, kar je naravno, vedno slovenski, ali

vojne ujetnike, kakor je predpisano. Napisati je treba zgoraj na naslovni strani besedilo: Prisonnier de guerre (vojni ujetnik), ker druga pisma (dopisnice, razglednice) v zgoraj omenjene sovražne dežele niso dovoljena in jih ne odpošiljajo.

#### IZ OSVOJENE POLJSKE.

Nemci so ustanovili v Lodzu nemško, v Bendzimu pa poljsko gimnazijo. — Zaprli so vse, na Poljskem se nahajajoče tobačne tvornice in uvedle tobačni monopol. — Na orientalskem seminarju v Berlinu so se pričeli poljski tečaji za uradnike, ki bodo poklicani k upravi na Poljskem. — Nemško vrhovno poveljništvo je izdalo naredbo, da sodi vse šolstvo v onem poljskem ozemlju, ki je zasedeno od nemških čet, pod upravo nemške civilne oblasti. V nemških in židovskih šolah je naučni jezik nemški, v poljskih poljski. Ruščina je v šolah prepovedana.

#### ZNANOST IN VOJNA.

Znani matematik in raziskovalec potresov, italijanski profesor Alfani, je dal armadnemu poveljstvu na razpolago aparat, s katerim se omogoča zrakoplovcem, da z bombami prav gotovo zadenejo smoter na katerega merijo. Ta prososor je bil izumil pred leti potresni aparat, ki pa so ga učenjaki zavrgli, ker se je izkazal za nepraktičnega. Tako bo najbrže tudi s to novo iznajdbo italijanskega profesorja Alfanija.

#### NEMCI NA RUSKEM.

Kadar je število kakega naroda tako naraslo, da doma ni več kruha za vse, se začne izseljevanje. Navadno se obrne izseljevanje na tisto stran, kjer je odpor najslabši. Nemci na svojem ozemlju že davno nimajo več dovolj prostora. Svoje čase so se najbolj selili v Ameriko, a zadnjih dvajset let so hodili proti zapadu, na Francosko, v Belgijo in na Angleško, poleg žensk, največ le v gotovi stroki izučeni ljudje, rokodelci, učitelji, muzikanti, natakariji itd. Kmetiško prebivalstvo se je najraje selilo na vzhodno stran. Že v nekdanji poljski kraljevini je bilo naseljenih ne samo v mestih, nego tudi na graščinskih posestvih jako mnogo Nemcev. Poljski kralji in slahčiči so sami klicali Nemce v deželo, kakor so tako delali tudi češki kralji. Seveda se je veliko nemških naselencev potopilo v narodu, med katere so prišli, a mnogo jih je tudi ohranilo svojo narodnost. Židje na Poljskem in na Ruskem so prišli vsi iz Nemčije, iz katere so bili v časih srednjeveških verskih izgredov pregnani in ohranili so si skoz stoletja svoj poseben nemško-židovski jezik. Koloniziranje Nemcev na Ruskem je zlasti cvetelo v zadnjih petdesetih letih. Ruska vlada je to naseljevanje pospeševala in podpirala. Poleg kmetovalcev so prihajali na Rusko tudi obrtniki, trgovci ter industrijalci, tako da je bilo ob izbruhu vojne nemštvo na Ruskem že jako številno. Po zadnjem izkazu je bilo na Ruskem skoro pet milijonov Nemcev. Eni so bili nasledniki v starodavnih časih priseljenih kolonistov, tako v baltičkih provincah in na Poljskem, drugi so se priselili šele v zadnjih 50. letih. Večinoma žive Nemci v mestih, a tudi kmetijskih naselbin je mnogo. Nemci so svojim vasem dali

ta dotok se je izgubljal v italijanskem obilježju goriškega mesta. Ako si v onih časih stopil v kako italijansko gostilnico v Gorici, kjer so sedeli mladi razgreti Italijani, so bili navzoči: Mario Podgriviz, Felice Cociancig, Bruno Podbersig, Antonio Mosetig, Giovanni Planiscig, Giuseppe Pertovi, Angelo Plesnizer, Francesco Simzig, Ruggero Prinzig, Luigi Collenz itd. Ako je bila zraven kaka siignorina, se je zvala Carmela Zwetresnig. Vsi so bili Italijani in še kako hudi! Klicali so se najraje po imenih, primke so izgovarjali bolj pohlevno in se zraven sramovali, da je pristojen ta na Banjšice, drugi na Trnovo, tretji na Lokve itd. — Tako je bilo Italijanstvo v Gorici! Pravega čistega Italijanstva je bore malo, od tistih 12.000 izkazanih Italijanov je čistih Italijanov komaj 2000, pa nič več. Tako je bila Gorica Italijanska! To je resnica, ki je neizpodbitna. Bili pa so časi, v katerih so se marsikje izogibali resnice, jo tlačili in jo končno zavrgli. Ali resnica je vstala in pred očmi nam stoji in kaže Italijanstvo Gorice v pravi luči.

tudi nemška imena, imeli so do vojne nemške šole in nemške cerkve. Ne stanujejo pa samo v zapadnih provincah, na Poljskem, v Livlandiji, v Kurlandiji, v Estoniji, nego tudi v Besarabiji in v Ukrajini in do Kijeva, na Krimu in celo okrog Saratova.

#### DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Zbirski šolskih otrok v Ljubljanski okolici, in sicer: v St. Jurju 8 K 70 vin.; v Grosuplju 3 K 76 vin.; na Ježici 6 K.; v Lipoglavu 2 K 80 vin.; v Mostah 15 K 21 vin.; v Zgornji Šiški 5 K.; v Zalogu 2 K 10 vin.; v Sostrem 14 K 40 vin.; na Črnučah 6 K 50 vin.; v Javorju 8 K.; v Črniem vrhu 2 K 10 vin.; zbirka šolskih otrok v okraju Črnomelj, in sicer: v Suhorju 5 K 9 vin.; v Podzemlju 4 K 16 vin.; v Stari Lipi 90 vin.; v Gribljah 2 K 91 vin.; v Starem trgu 1 K 20 vin.; v Planini 2 K.; v Črnomlju 3 K 4 vin.; v Dragatušu 1 K.; v Podzemlju 2 K 54 vin.; v Suhorju 2 K 7 vin.; v Dragatušu 1 K 4 vin.; v Metliki 9 K 84 vin.; v Črešnjecvu 1 K 32 vin.; v Suhorju 2 K 34 vin.; v Preloki 1 K 51 vin.; v Dragatušu 1 K 50 vin.; v Črešnjecvu 1 K 15 vin.; v Metliki 13 K 80 vin.; v Starem trgu 72 vin.; v Radencah 47 vin.; v Dragatušu 2 K 50 vin.; v Dobličah 39 v.; v Čepelah 47 vin.; v Preloki 4 K 79 vin.; v Draščicah 4 K 42 vin.; v Dragatušu (za vdovski sirotinski zaklad) 1 K 50 vin.; nadučitelj Fran Potokar nabral med farani v Dragatušu (za oslepele vojake) 75 K 30 vin.; zbirka šolskih otrok v Zagorju 7 K 20 vin.; zbirka ljudske šole na Vrhniki (za poletno perilo) 201 K 20 vin. in 37 K 71 vin. = 238K 91 vin.; učenci pri Sv. Kunigundi na Pohorju nabrali 27 K 69 v.; učiteljica-voditeljica Lijana Kobalova na Drenovem griču pri Vrhniki (za oslepele vojake 5 K; Fran Lavtižar, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Ljubljani, je poslal kranjski deželni blagajni 10 K v sklad za oslepele vojake; tovariš Konrad Barle, učitelj v Metliki, nabral za oslepele vojake 17 K; učiteljica Macarolova nabrala v družbi gospe Wolfve in gospoda dr. Rumerja v Sežani 360 K 68 vin.; zbirka šolskih otrok v Ljubljanski okolici v korist pomožnega sklada, in sicer: na Studencu 5 K 23 vin.; v Borovnici 12 K 41 vin.; v Škocjanu 5 K.; v Lipoglavu 60 vin.; v Devici Mariji v Polju 12 K 40 vin.; v Mostah 15 K 23 vin.; v Zgornjih Pirničah 7 K 20 vin.; v Zalogu 3 K 28 vin.; v isti namen šolska mladina v Srednji vasi 18 K 20 v.; na Savi pri Jesenicah 43 K 10 vin.; tovariš E. Gangl v Idriji (za oslepele vojake) 10 K; učiteljica Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v St. Lenartu pri Laškem trgu po 2 K = 4 K; skupaj 1025 K 67 vin.

V zadnji številki izkazanih 31.422 K 06 v. Danes izkazanih 1.025 K 67 v.

Doslej nabranih 32.447 K 73 v.

Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

#### Spominjajte se naših vojnih invalidov!

Vojnim invalidom, ki se vračajo zopet domov, nismo dolžni samo največjega spoštovanja in občudovanja, temveč moramo skrbeti tudi za njih bodočnost in storiti vse, kar je v naši moči, da se jih uvede zopet v urejeno pridobitno življenje. Zaradi tega je ministrstvo za notranje zadeve po vseh kronovinah ustanovilo »Deželno komisijo za oskrbo vračajočih se vojnih invalidov«. Mnogoterna in obsežna je naloga te komisije: Ortopedično specialno zdravljenje; preskrba umetnih udov; šolanje nosilcev protez; zagotovitev sprejema in zdravljenja v zdraviliščih, letoviščih in domovih za bolne na pljučih, končno posredovanje dela. Sestava deželne komisije iz zastopnikov političkega deželne oblasti, vojaške uprave, avtonomne deželne uprave, deželne stolnega mesta, deželne in gospejnega pomožnega društva »Rdečega križa«, zavodov za socialno zavarovanje, javnih in zasebnih korporacij, kakor tudi iz raznih drugih strokovnjakov daje najboljše jamstvo za to, da se posreči to eminentno socialnogospodarsko podjetje. Izvedba nalog, izročenih deželni komisiji, je pa združena z velikimi stroški. — Nameravani uspeh se more doseči le tedaj v polni meri, če se tudi tukaj postavi že tolikokrat izkazana požrtvovalnost posameznih prebivalcev v službo tega plemenitega dela. Vsi plemeniti misleči se torej naprošajo, da to že započeto akcijo po svojih močeh podpirajo. Vsako darilo, in naj se zdi še tako majhno, podpira delovanje deželne komisije in tvori dejanje hvalečnosti do naših hrabrih bojevnikov. Darila se sprejemajo: 1. pri ravnatelstvu pomožnih uradov vsake c. kr. deželne vlade; 2. pri vseh c. kr. okrajnih glavarstvih in 3. pri vseh časopisih.

#### Kaj je potrebno tudi v dobi vojne?

Češki listi pozivajo narod, naj tudi v vojnem času ne pozablja na narodne potrebe. K temu pripominja prav umestno tržaška »Edinost« sledeče: »To velja tudi in še posebno, za naš mali slovenski narod. Predvsem moramo imeti pred očmi, da v sedanji veliki borbi ne gre le za to, da ohranimo, kar imamo, ampak da si to tudi zagotovimo in utrdimo. Res je, da nas sedanja vojna obremenja z nepričakovano težo, ta obrača nase vso pozornost in zahteva zedinjenje vseh sil. Vendar bi grešili, ako bi zaradi tega popolnoma zanemarjali dolžnosti svojega zasebnega in narodnega življenja. Te dolžnosti je treba v interesu naše narodne bodočnosti brezpogojno izpolnovati tudi sredi te najgroznejše vseh vojn. Najnujnejša je sedaj zagotovitev nemotene obstanka narodnega organizma, velikega dela, ki si ga je narod ustvaril z neumornim delom desetletij. Prepričati je treba, da se ne omajajo najgloblji temelji našega kulturnega razvoja. Samo ob sebi umevno, mora biti to skrb onih, ki so ostali doma. Kar so ustvarili rodovi pred nami, treba vsaj ohraniti. To velja posebno za našo obrambna društva, v prvi vrsti pa za našo šolsko Družbo sv. Cirila in Metoda z nje krajnimi organizacijami (podružnicami), zakaj hudo in težko bi bilo, ako bi morali po vojni iznova začeti! Zato proč z brezbriznostjo, ki nam žuga z uničenjem! Zavedajmo se, da istotako kakor država, tudi narod potrebuje od svojih pripadnikov ravno v vojnem času večje podpore in pomnožene požrtvovalnosti!«

#### Tovarišici Zinki Kenetovi v spomin.

In nebeški kralj je ob tako ogromnih žrtvah strašne vojne zmaljal s svojo čestitljivo glavno ter odredil, da se zopet znatno pomnoži število nebeških devic, ki bi naj z lovorjevimi vencami ovenčale glave v boju padlih junakov. Da bo število devic popolno, pokliče nebeški oče tudi njo, ki je vedno s koprnečo dušo opazovala vojne dogodke, ter odkaže tudi njej to odlično mesto. In tako se je zgodilo, da nas je zapustila mila nam tovarišica Zinka Kenetova, učiteljica v Globokem pri Brežicah.

Lepa noč je bila takrat zunaj, čarobna pomladanska noč, in zvezdice so si namigavale druga drugi, a tam nekje daleč se je čulo ukanje in jasno se je razlilo po hladnem pomladanskem ozračju. Takrat so poltiho zašepetale njena ustna: »Oče! Bil je menda to poslednji trenutek zavesti. Ustna so se ji zakrožila v rahel nasmeh; morda je sanjala, morda je še enkrat in zadnjikrat pred njo zaigralo življenje, ki se je je komaj dotaknilo. Rajski mir se je razlil po njenih skoro še otroških obraznih potezah. Tako lepo je umrla naša Zinka.

Globoki, srce pretresujoči vzdihli so rodnikov so motili tišino, ki je zavladala po njeni sobi in ki tako mučno pada na dušo. Oče je hodil s težkimi koraki potrt do dna duše. Pogosto je stopil pred mrtvaški oder in z očesom ni mogel treniti od nje, ki mu je izmed vseh otrok bila najdražja.

Milo in otožno so zadoneli zvonovi pri podružnici Sv. Barbare, in vaščani so se potrti izpraševali, kako je mogoče, da je umrla ona, ki je začela jedva živeti. Vsi pa so bili edini v misli: »Škoda je je!« Njena prezgodnja smrt je vsepovsod zbudila odkritosrečno sočutje.

V šoli se je tisti čas sešel tukajšnji učiteljski zbor na izredno sejo, kjer je sklenil, da se izobesi črna zastava, ki jo je pokojnica šivala povodom smrti prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove soproge. Pač ni slutila, da bodo z prihodnimi viharjači pozdravi veljali njej. Sklenil je dalje, da poskrbi za pevske zbor ter da naprosi predsednika Brežiško-sevniškega učiteljskega društva za nagrobni govor in za izvršitev častnega in dostojnega pogreba ukrene vse potrebno. Izprevod se je vršil od šolskega splotja, kjer se je zbralo ljudstvo, ki je prišlo pokojnici izkazati zadnjo čast. Tova-

riši in tovarišice, kolikor jih ni šlo na počitnice ali na bojišče, so se udeležili pogreba. Med njimi je bilo videti celo begunko, tovarišice iz Galicije. Lep je bil ta izprevod. Spredaj šolska mladina z vencu, nato krasna z vencu obložena rakev, za njo sorodniki, globoko upognjeni, tresočih životov, dva duhovnika in dolga vrsta ljudi. Veličastno se je pomikal ta izprevod proti farni cerkvi pišečki. Po maši smo izročili truplo drage nam tovarišice materi zemlji. Kako ganljiv je bil ta prizor! V srce pretresujoči jok se je izlivalo brnenje zvonov, vmes pa se je čulo otlo bobnenje prsti, ki je padala na rakev. Šolska mladina je nasula nebroj šopkov in cvetic svoji ljubljani učiteljici v zadnji pozdrav. Iz slehrnega očesa se je utrinjala solza bridke žalosti ter rosila svežo gomilo, iz mnogih src pa je kipela goreča prošnja: Bog ji daj večni mir in pokoj!

Tovarišica Zinka Kenetova se je rodila dne 17. septembra 1891 v Globokem pri Brežicah. Ljudsko šolo je obiskovala v domači vasi in pozneje tudi v Pišecah. Ker so jo vile Rojenice določile za učiteljski stan, jo je poslal njen oče, veleugledni in občespoštovani kmet in bivši dolgoletni župan, v Ljubljano, kjer je obiskovala osemrazredno dekliško ljudsko šolo. Leta 1911. je dovršila učiteljske in oktobra meseca istega leta je v domači vasi nastopila službo, polna visokih idealov, ki so se ji smehljali v zlati luči bodočnosti. V svojem plemenitem srcu je nosila podobo, kakšno bi moralo biti življenje, in nikakor se ni mogla sprijazniti z življenjem, kakor je v resnici. Če je kaniilo bridko spoznanje v njeno dušo, ni takoj obupala, ampak možato je nosila svojega kratkega življenja breme. Iz njenih ust ni prišla nikoli žala beseda nikomur in o nikomer. S svojim vpludnim vedenjem, s svojim jeklenim značajem si je znala pridobiti spoštovanje in ljubezen vseh, ki so prišli z njo v dotiko. Kjer je bilo treba, je odgovorila stvarno, odločno in krepko, a v vseh njenih besedah ni bilo prav nič žaljivega. — Leta 1914. je napravila sposobnostni izpit in že 21. maja 1915, stara komaj 24 let, ko si zibelka in grob takorekoč podajata roke, nas je zapustila v cvetju mladosti v najlepši dekliški dobi. Nekaj mesecev pred svojo smrtjo je začela bolehati in vidno tudi pešati. Tožila je o bolečinah v prsih in pri okrajnem zdravniku je le z zborovanjem dosegla podelitev najprvo štiritedenskega in nato še štirinajst dnevnega dopusta. Nastopila je zopet službo, in takoj za tem se je je lotila pljučnica, ki jo je položila na postelj s tako silo, da se ni več vzdignila z nje. Vsa zdravniška pomoč je bila brezuspešna.

Zapustila je ljubljene sorodnike, ki bridko žalujejo za njo, in z njimi žaluje tudi tukajšnji učiteljski zbor, ki mu je bila zvesta tovarišica, marljiva kot čebelica, natančna in skrajno vestna v izpolnjevanju svojih dolžnosti, kar priznava tudi gospod nadzornik v svojem ljubeznivem pismu na njenega očeta, ko mu izreka svoje srčno sožalje. Brežiško-sevniško učiteljsko društvo, ki je namesto venca darovalo v dobrodelne namene primerni znesek, je izgubilo z Zinko Kenetovo zvesto in navdušeno članico, ki se je zborovanjem udeleževala z veliko požrtvovalnostjo. Mlada Ciril-Metodova podružnica v Globokem pogreša svojo mlado tajnico, Bralno društvo Pišecah pa bo pri svojih gledaliških predstavah težko nadomestilo tako temperamentno moč, kot je bila pokojnica. Kako idealna narodna navdušenost je prevečala njeno srce, kaže dejstvo, da je zadnji čas nameravala pristopiti k »Sokolu«. Dičila jo je izredna delavnost, planeteče domoljubje in stanovska zavest. Živela je vedno z duhom časa. Zavedala se je, da je tudi učiteljici treba temeljitega razhvojnega znanja, zato je hotela popolniti to, kar je bilo še pomanjkljivega. Pridno je prebirala različne knjige in časopise, se udeleževala predavanj Slovenske šolske Matice, se izpopolnjevala v brzopisju in nameravala je celo prigrasiti se k izpitu za meščanske šole; obljubila je tudi svoji mlajši sestri, da jo pošlje v šole. Pa prehitela jo je prezgodnja smrt. Vse, kar je bilo zasnovanega na lepih, cvetočih nadah, se je zgrudilo prej, preden je dospelo do uresničenja.

Kakor si bila, draga nam Zinka, ves čas svojega življenja skromna in nesebična, tako si se nam hotela pokazati tudi ob sklepu svojega življenja. Umrla si v času vojne, ko ob odprtem grobu ni bilo mogoče zapeti žalostink, in zaradi nepričakovanih ovir je izostal tudi nagrobni govor. Nikdar in nikoli pa ne izostane blag spomin nate, draga nam tovarišica!

—iž.

## Kombinirane srednje šole.

V predzadnji številki smo priobčili naredbo naučnega ministrstva, naperjeno proti vedno večjemu navalu mladine v srednje šole. Praška »Union« priznava sicer, da so dejstva, ki jih navaja ministrstvo, resnična, ali ne pričakuje posebnega uspeha od te naredbe, posebno kar se tiče ustanovljanja novih šol. Ni to prvokrat, ko so nastopila taka prizadevanja, ali vsakokrat so se izkazala kot zgolj mehanična ali enostranska odredba in so bila zato tudi brezuspešna. Kot zgled navaja naučnega ministra Gautscha od 1. avgusta 1887. Tedaj je znašalo število srednješolskih učencev kakih 70.000. Že to se je zdelo rečenemu ministru preveč in je zato odpravil nekaj srednjih šol ali jih skrčil. A kak je bil uspeh? Po desetih letih je znašalo število srednješolcev — 10.000 več. In vzrok temu? Ker si naučni minister ni upal odpraviti vseh srednjih šol z malim obiskom. Neka popolna osemrazredna gimnazija n. pr. je štela le 140 učencev, a minister je ni odpravil. Tu so bili pač odločilni gotovi oziri na stranke in morda tudi narodnosti, kjer se je vlada bala zamere. Dislokacijska naredba Gautscheva se je omejila le na nekaj gimnazij (med temi na ono v Kranju) in na kombinirane srednje šole, kjer so bili spodnji razredi skupni — gimnazijski in realni — dočim so bili višji razredi razdeljeni v gimnazijske in realne. Te zadnje so odpravili. Uspeh pa je bil ta, da je k gimnaziji skoro prišla še posebna realka. Take kombinirane srednje šole so bile zlasti na Češkem in Moravskem in priporočali so jih češki šolski praktiki. A da je bila misel dobra, dokazuje dejstvo, da se sedaj — po 30 letih — vračajo k njej in da zopet ustanovljajo kombinirane srednje šole.

S tem važnim predmetom se bavi »Union« še v drugem članku, kjer izjavi: Naredba se priporoča — in to s polno pravico — zistematične redukcije srednjih šol in zavodov. To bi tudi ne pomagalo, dokler obstoje naprave, ki naravnost silijo mladino v srednje šole. Nikakor pa niso šole primeren objekt za varčevanje. Srednje šole so važen faktor kulturnega dvigovanja... Ako se kak učenec pokaže nevalificiranega in ne odgovarja zahtevanim pogojem, naj se ž njim primerno postopa... Na vsak način pa ni šola objekt za kako komisijo v svrhu varčevanja, in le z zadovoljstvom pozdravljamo, da naučno ministrstvo ne motri tega vprašanja s tega stališča. Ali utegnili bi se — v nasprotju z namerami ministrstva — zgoditi, da bi se vendar izkoriščala v tem smislu. Proti temu se moramo pravočasno zavarovati. Saj je ravno sedanja vojna dokazala velikansko važnost študija.

## Književnost.

Avstrijska slava v prvih dneh svetovne vojne 1914/15. Spisal Pavel Fleré. — Naučno ministrstvo je dovolilo z odlokom z dne 17. avgusta t. l. št. 23.168, da izide v c. kr. založbi šolskih knjig pod gornjim naslovom mladinski spis tovariša Fleréta, kjer opisuje v obliki povesti prve dneve svetovne vojne (mobilizacija, odhod vojakov, prve boje) ter zbuja patriotično čuvstvo Slovenske mladine.

Oton Zupančič: Sto ugank. — Sto ugank — tristo zadrug, tristo zank. — V Ljubljani 1915. — Tiskala »Učiteljska tiskarna«. — Izdala in založila »Omladina«. — Str. 39. Cena lično vezanemu izvodu 90 vin. — Lepo in z izbranim okusom natisnjeno knjižico toplo priporočamo!

»Zvonček«. Vsebinska 9. številke: 1. Jos. Vandot: Majca. Pesem. 2. Borisov: Moji učitelji. Povest. 3. Andrej Rapè: Ptičice pojejo... Pesem. 4. Njegovo Veličanstvo cesar Franc Jožef I. z nadvojvodo Francem Jožefom Otonom, sinom nadvojvode-prestolonaslednika. Slika. 5. Sven Hedin — F. Palnak: Za morjem. Povest. 6. Mamutova drevesa. Slika. 7. Drago Širok: Slovo. (Po narodni). 8. Manica: Atku naproti. Pesem s podobo. 9. Cvetinomiški: Jagnje. Povest. 10. Andrej Rapè: Molitev. Pesem. 11. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rešitev obeliska v osmi številki. — Rešilci. — Škoda v Galiciji. — Kako zdravijo kozaki svoje ranjence. — Lovski dogodek med bitko. — Oče in sin — sovražnika. — Izum tiskarstva. — Nov način za izdelovanje tiskarskega papirja. — Kotiček gospoda Doro-poljskega.

Besedni zaklad z nemško-slovenskim slovarčkom. K I. delu dr. K. Tumlrzeve jezikovne vadnice. Sestavil Andrej Ra'pè, učitelj. Cena 20 h. — Dunaj 1915. Založil F. Tempsky. Str. 23. — Besedni zaklad z nemško-slovenskim slovarčkom. K III. delu dr. K. Tumlrzeve jezikovne vadnice. Sestavil Andrej Ra'pè, učitelj. Cena 50 h. — Dunaj 1915. Založil F. Tempsky. Str. 85. — Tako je naslov dveh knjižic, ki sta lep sad trudoljubivosti, spretnosti in prakse tovariša Andreja Rapèta in ki bosta brez dvoma dobro služili svojemu namenu.

»Popotnik« objavlja v svoji četrti letošnji številki to vsebino: 1. Sedemdesetletnica c. kr. dež. šolskega nadzornika v poklju več. gospoda dvornega svetnika Frančiška Levca. — 2. Dr. F. Foerster: Pedagoška obravnava svetovne vojne v šoli in doma. — 3. Pavel Fleré: Iz moderne metodike. (Konec.) — 4. Luka Lavtar. (S sliko.) — 5. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. (Dalje.) — 6. Iz šolskega dela: Učiteljev dnevnik. — 7. Slovestvo: Ocene. — Književne novosti. — 8. Razgled: Šolstvo. — To in ono.

## Srednješolske vesti.

### ZA SREDNJEŠOLCE - ČRNOVOJNIKE.

Z ozirom na pričetek šole je naučno ministrstvo odredilo, da se vsem javnim učencem in privatistom na gimnazijah, realnih gimnazijah in realkah, ki so v šolskem letu 1914/15 nastopili aktivno vojaško službo ali aktivno službo pri deželnih strelcih, prostovoljnih strelcih ali drugih prostovoljskih zborih, do njihove vrnitve iz te službe tekom šolskega leta 1915/16 ohrani pravica za naknadni sprejem v prihodnji višji srednješolski razred. Taki dijaki uživajo tudi zanjprej svoje morebitne štipendije in bodo plačali šolnino šele pri dejanskem sprejemu, če ne bodo oproščeni. Pri pouku se bo oziralo na te naknadno sprejete dijake. Nadalje je naučni minister odredil, da se sme leta 1897. rojene srednješolce, ki so v šolskem letu 1914/15 dobili letno izpričevalo o predzadnjem razredu in so v sedanjem šolskem letu sprejeti v zadnji razred, pod svoj čas za vojaščino obvezane dijake določenimi izjemnimi določili pred nastopom aktivne službe na prošnjo pripustiti k zrelostnemu izpitu. Zato se priporoča, da se taki dijaki takoj prijavijo za sprejem v zadnji razred. Dijaki rojstnega leta 1897., ki so že prostovoljno vstopili v aktivno službo, dobe lahko od vojaške oblasti dopust za zrelostni izpit, in sicer pred časom, ko bodo črnovojniki leta 1897. splošno vpoklicani, v posebno utemeljenih izrednih slučajih pa tudi do nekoliko kasnejšega roka. Za dijake rojstnih letnikov od vštetega 1896. leta, ki so v šolskem letu 1914/15 z letnimi izpričevali v rokah že vstopili v aktivno službo in tedaj leta 1915/16 ne morejo zopet pričeti učenja, se bo svoj čas primerno ukrenilo, da se jim ob vrnitvi iz aktivne službe brez vsake škode omogoči nadaljeva-

nje študij in polaganje zrelostnega izpita. Moška pripravnica v Sarajevu se prestavi za šolsko leto 1915/16 v Der-ventu.

Na ogrskih srednjih šolah se prične učiti nemško. Ogrsko naučno ministrstvo je temeljito izpremenilo učni načrt za srednje šole. Vsak, ki jih absolvirajo, bo moral znati nemško. V I. razredu srednjih šol se bodo učili 6 ur na teden nemško. Namesto telovadbe se uvede vojaška izobrazba.

Na mariborski gimnaziji se je pričel pouk dne 22. pret. m., a samo za VII. in VIII. razred. Za druge razrede se prične pouk pozneje, morebiti začetkom oktobra. Za gotovo se dan še ne more določiti. Primanjkuje več učnih oseb.

Gojenci c. kr. moškega učiteljskega goriškega, ki nameravajo nadaljevati uk na tem zavodu, naj se zglase — zaradi potrebnega izvida, na katerega podlagi bo možno staviti glede šolskega leta 1915/16 konkretne predloge — ustno ali pisмено pri ravnateljstvu (V. Bežek, Ljubljana, Marije Terezije cesta 6, II.). Istotako naj se tu prijavijo tisti učenci drugih zavodov, ki bi v slučaju otvoritve hoteli vstopiti v pripravljavnico ali v prvi letnik tega zavoda. — Istim gojencem je naučno ministrstvo z ozirom na sedanje razmere prav izjemoma dovolilo, da se jim izdado zrelostna izpričevala brez posebnih izpitov na podlagi semestrskih uspehov v III. in IV. letniku. Oni četrtoletniki torej, ki so učiteljske posečali do predčasnega zaključka dne 24. maja t. l. ali pa so bili malo poprej potrjeni in vzeti k vojakom, ne da bi bili mogli položiti zrelostni izpit, dobe zrelostno izpričevalo, ako pošljejo ravnateljstvu (V. Bežek, Ljubljana, Marije Terezije cesta 6, II.) kolek dveh kron. — Hkrati se vsi drugi gojenci vnovič opozarjajo, da dobe letno izpričevalo za šolsko leto 1914/15, ako pošljejo ravnateljstvu kolek 30 vinarjev.

Ravnateljstvo c. kr. višje gimnazije v Kopru naznanja: Na iniciativo ravnateljstva je c. kr. deželni šolski svet za Istro z odlokom 17. septembra 1915, št. 11.918 ex 1915, odločil, da ni nobene ovire proti sprejetju vpoklicanih ali evakuiranih učencev kot redne javne učence za šolsko leto 1915/16 v kljub temu, da se morajo muditi izven Kopra.

Šolski pouk v Bosni. Šolski pouk se odpravi 15. oktobra na zgornjih gimnazijah v Sarajevu, Mostarju in v Tuzli, na sarajevski zgornji realki in na učiteljski.

Realka v Idriji. Za šolsko leto 1914/15 izdano izvestje c. kr. državne višje realke v Idriji izkazuje, da je imel učiteljski zbor 17 članov in dva pomožna učitelja, učencev pa je bilo koncem šolskega leta 110. Podporno društvo je imelo 2535 K 13 vin. dohodkov in ravno toliko izdatkov.

Izvestje I. državne gimnazije v Ljubljani za minolo šolsko leto izkazuje, da je na tem zavodu poučevalo 36 učnih oseb. Koncem šolskega leta je bilo 605 javnih dijakov in 23 privatistov, med njimi 1 Italijan, 8 Hrvatov in 6 Čehov; vsi drugi so bili Slovenci.

Nemška državna gimnazija in realka v Gorici. C. kr. tržaško namestništvo naznanja, da naj se glede izpričevala dotični dijaki obrnejo do ravnateljstva zavoda, in sicer se nahaja ravnatelj nemške državne realne gimnazije, dr. Gustav Hemetsberger, v kraju Krieglach na Štajerskem; vodja državne realke, profesor Jakob Zupančič, v Ljubljani, Kopališka ulica 1.

C. kr. tehnološkemu muzeju na Dunaju je dodeljen profesor ljubljanske obrtne šole inženir Milan pl. Šuklje.

Hrvatsko gimnazijo na Voloskem-Opatiji so otvorili dne 18. septembra.

V Gorici kurz za srednješolce. Nekaj laških profesorjev, staršev in dijakov je napravilo prošnjo, da bi se otvoril v Gorici laški kurz za srednješolce. Ako bo tej prošnji ugodeno, zahtevajo tudi Slovenci v Gorici, da bodo tudi njih otroci dobili priliko nadaljevati svoje študije v enakem kurzu.

## Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

### SLOVENSKA ŠOLSKA MATICA.

Odbor Slovenske šolske Matice je sklenil na svoji zadnji seji, da vzlic raznim težkočam tudi v tekočem društvenem letu ne preneha z izdajanjem publikacij. Za društveno leto 1915 izidejo tri knjige, in sicer: Bežek, »Občno vzgojeslovje«, sklepni spopič; Schreiner, »Varstvena vzgoja in mladeniška zavetišča« ter Letopis. V zadnji knjigi namerava postaviti odbor Slovenske šolske Matice časten spomenik vsem učiteljem-vojakom. V to svrhu prosimo ponovno vsa sl. šolska vodstva, da blagovolijo vpo-